

BRÖDTEXTEN

NR 3, 2022

MEDLEMSKAP

I Jönköpings litteraturhus
Ungdom (t.o.m. 18 år) 50 :-
Vuxen 200 :-
Senior (över 80 år) 50 :-
Student 50 :-

Material & frågor om Brödtexten

prosa@jonkopingslitteraturhus.se

Text och bild om inget annat anges

Peter Nyberg

Formgivning

Peter Nyberg

Jönköpings litteraturhus styrelse

Ordförande: Dan Nilsson
Kassör: Anne Appelblad
Sekreterare: Peter Nyberg
Ungdomsrepresenatant: Embla Sjöblom

Verksamhetsledare: Anne Appelblad

Omslagsbild: Tomas von Brömssen med
dragspel och Stefan Sandberg med gitarr
under Tidernas förälskelse.

Hemsida

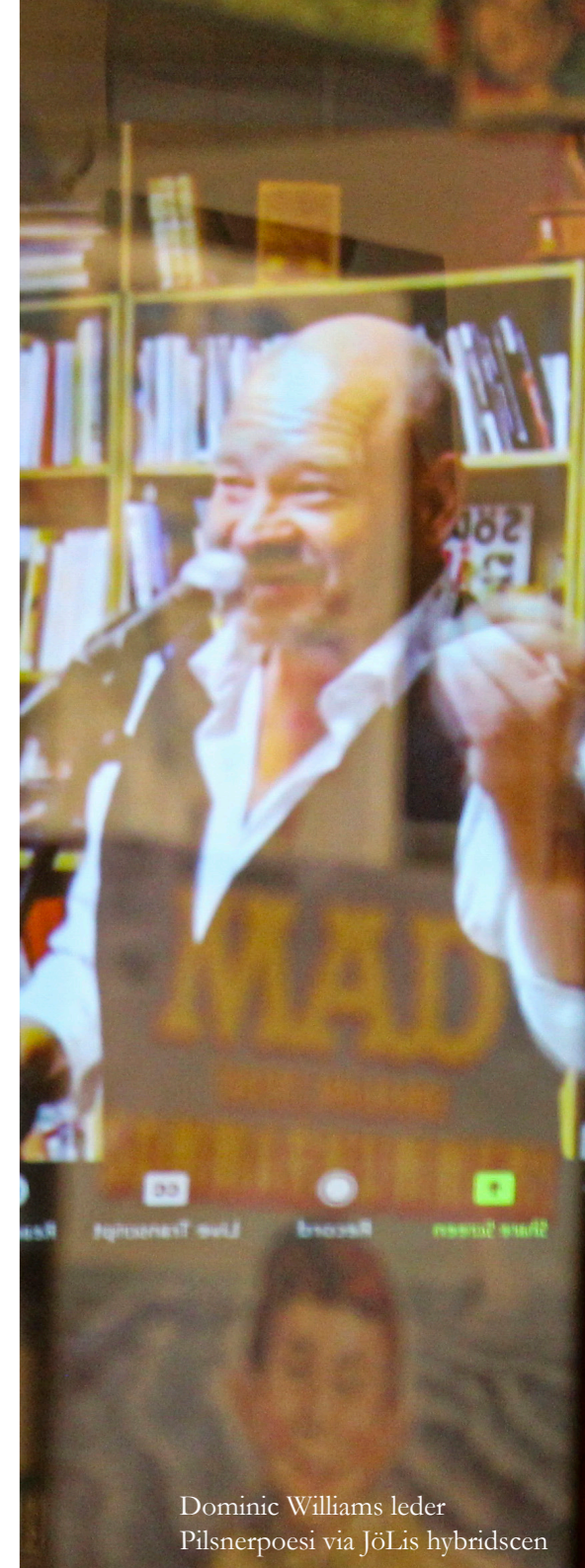
www.jonkopingslitteraturhus.se

Publik under *Tidernas förälskelse* med Tomas von Brömssen

Innehåll

GAIA	4
”SKRIVARHUBBEN ÄR ETT PROJEKT DÄR DET GÅR ATT ROCKA LOSS ORDENTLIGT” Gunnar Källström och Anne Appelblad om att vara verksamhetsledare för Jönköpings litteraturhus	6
KLUBB MIKROKOSMOS Konst och flykt med Ingeli Aalto och Beatrice Quevedo de Hansen	10
COMING TO LIGHT Ukrainan Music Writing	12
TIDERNAS FÖRÄLSKELSE Förälskelse från Petrarca till Håkan Hellström med Stefan Sandberg, Tomas von Brömssen och Göran Berg	14
SOKOL DEMAKU Som friskt vatten i ständig rörelse	16
PILSNERPOESI	19
SKRIVARHUBBEN	20
KALENDER 2022	26

Dominic Williams leder
Pilsnerpoesi via JöLis hybridscen

Gaia

Jag kan inte skriva längre.

Det är inte bara tiden och skärpan som saknas, det är också för mörkt på jorden. Brukar skriva med en komisk udd och för att göra det behövs svärtan att ta avstamp ifrån. För att dessa mot-poler behöver varandra för att fungera. Men nu väger ena vågskålen för tungt, för att använda en kliché. Mörkret har löpt amok och jag knivar mig genom oljetjocka dagar på ren instinkt. Varför känns det värre än vanligt?

Upprustning, kapprustning, Nato har svarat en diktators kärnvapenhot med kärnvapenövning.

Kemikalieutsläpp i Bottenhavet. Kilometervis med död havsbotten och trålare som dammsuger havet på fisk och maler ner dem till djurfoder som säljs till minkfarmer. I samma hav läckande gasledning. En ekologisk kollaps på gång. Vi har haft värsta torkan på 500 år, vilda ryggradsdjur har minskat med 69%, bara under min livstid. Och jag känner mig inte gammal. Det skulle gå att rada upp fler negativa händelser, resultatet skulle bli en tegelstentjock lunta. Känner att nu borde människan sätta ner foten och skutan vändas, för att använda ytterligare en kliché.

Vi har för första gången högerpopulism i regeringskansliet. Och i skrivande stund kan man läsa om Tidölagets överenskommelse, en överenskommelse för

Sverige. Samarbetsprojekt som budget, energipolitik och migration. Kärnkraft, kriminalpolitik och, varför inte, kärnvapen. Att SD grundades av veteraner inom nazism verkar inte vara obekvämt längre och organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, som bland annat arbetar för minoriteters rättigheter och fred, har fått SD:s Björn Söder som representant för Sverige.

“When the shit hits the fan.”

Nordbor har fått lägre IQ läste jag i en vetenskaplig artikel. Vidare stod det att människans evolution går snabbare än någonsin. Och vår hjärna i takt med det krymper. I en annan artikel i samma tidskrift gick att läsa om AI-robotar som utvecklas snabbare och snart är överlägsna oss. Ingen fara på taket, kanske gör de jobbet bättre. Vilken ström ska hålla dem gående? undrar någon. Kärnkraft, vindkraft eller vattenkraft? Jag tror inte vi behöver oro oss för detta, de kommer ha intelligens nog att ha skapat en ousinlig källa av miljövänlig energi för att hålla sig gående. Och vi människor, var är vi när detta skifte sker? Är vårt medvetande förflyttat till den digitala världen, internet?

Jag skrev en gång en dikt, pinsamt sentimental (jag vet), om Gaia och om människorna som jordens nyckelbarn. Någonstans därinne bland raderna gick världen sönder och nyckelbarnen fick

hålla till godo med en artificiell sol i en digital värld. Frivilligt läste de upp dörren och gick in i denna värld.

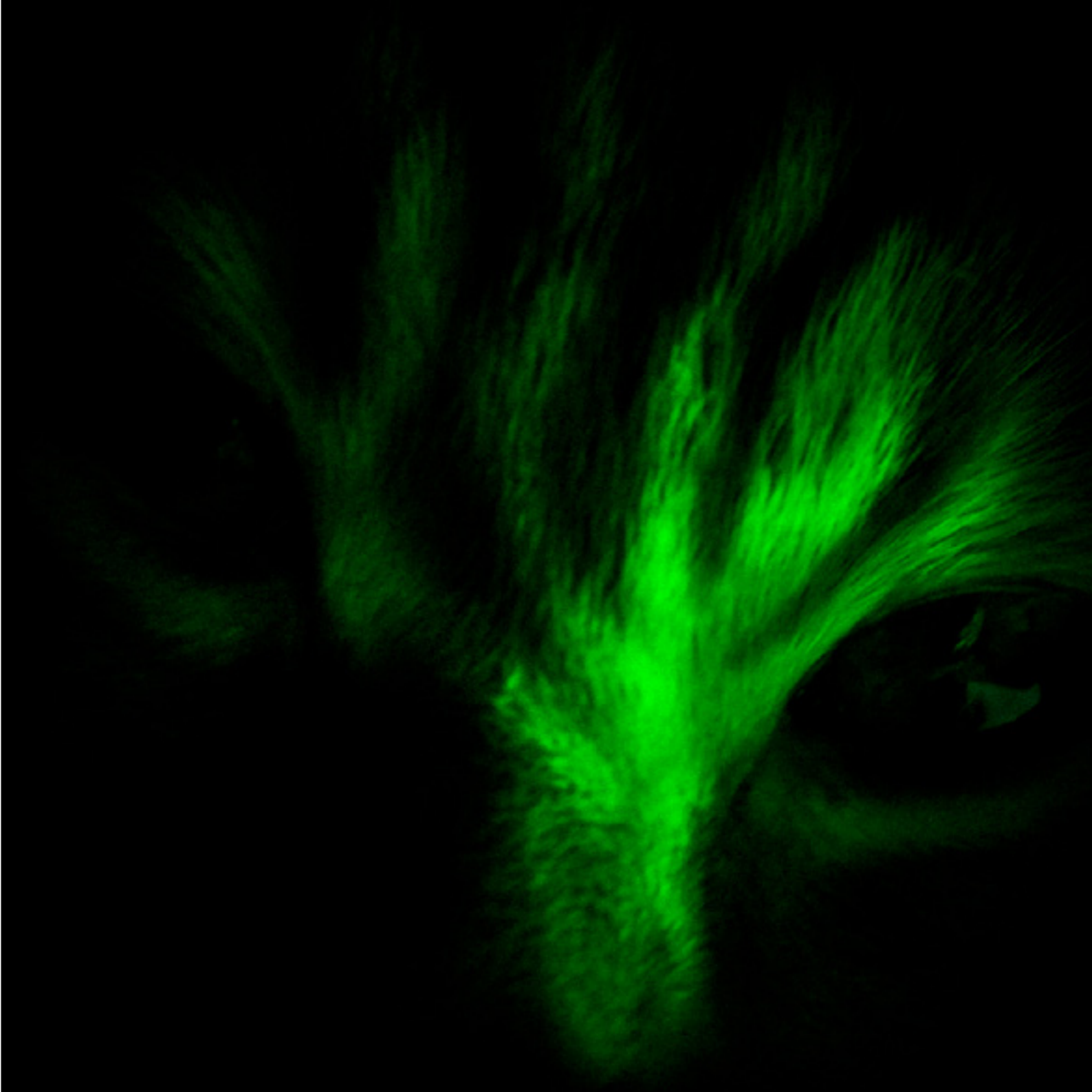
För vart skulle de annars gå?

Men vad gör nu vårt kanske stundande uppkopplade medvetande där ute på Internet och vad gör AI-robotarna i den fysiska världen? Tänk om vi låst upp dörren till ett gammalt flöde och scroller omkring i ett evighetslångt hatforum medan AI-robotarna lever i samklang med en rehabiliterad Gaia och festar nätterna igenom, kultiverar sig, gosar och lever livet.

Nej, det är inte muntert att vara människa, det är inte lustigt att vara överflödig. Men nu har jag i varje fall skrivit ett slags krönika. Och det finns en möjlig utväg, vår boning kan bli ljusare. Vad får mig att sluta texten med denna hoppfulla klang? För att jag vill skriva färdig en påbörjad diktsamling. Och det viktigaste av allt, för mångfalden och allt levandes skull.

/Anne Appelblad

(Åsikterna är skribentens egna, JöLi är religiöst och politiskt obundna.)

Anne Appelblad. Foto: Ingeli Aalto

”Skrivarhubben är ett projekt där det går att rocka loss ordentligt”

Gunnar Källström och Anne Appelblad om att vara verksamhetsledare för Jönköpings litteraturhus

Under sommaren 2022 skiftade Jönköpings litteraturhus verksamhetsledare. Gunnar Källström fick hastigt ett nytt jobb närmare hemmet i Alingsås och Anne Appelblad, som varit styrelseledamot sedan föreningen skapades, tog över ledningen.

Anne Appelblad har varit verksamhetsledare sedan sommaren men redan arrangerat flera stor evenemang, som Tomas von Brömssens *Tidernas förälskelse* och arrangerat sin första Skrivarhubb där hon valt ut några av Sveriges mest aktuella kvalitetsförfattare: Lina Wolff, Athena Farrokhzad, Patrik Svensson, Lena Andersson och Carina Rydberg. I praktiken har hon följt två verksamhetsledare. Först litteraturhusets grundare, Camilla Mollung och därefter Gunnar Källström. Det som hon tycker är mest stimulerande med att själv vara verksamhetsledare är möjligheten att vidareutveckla verksamheten och skapa nya möten.

– JöLi har förankrat många bra och viktiga projekt och har också stationär verksamhet, som antikvariat, skrivplatser och mötesplatser för olika slags litterära verksamheter, säger hon.

Anne Appelblad poängterar att föreningen har huserat en fristadsförfattare från Ukraina och menar att huset ska utvecklas till en lokal knutpunkt för litteraturen.

– Vi vill fortsatt vara det självklara valet för olika slags litterära, kulturella och bildande möten och samarbeten. Vi har redan grunden och riktningen och fler och fler ser att vi finns, men det finns en bromskloss för utveckling-

en och den stavas: lokal, medel och fler händer.

Med fler händer menar Anne Appelblad att ett problem som Jönköpings litteraturhus handskas med är att det är ganska få som aktivt arbetar i föreningen med de olika evenemangen, vilket ställer höga krav på dem som gör det.

– Faktisk har vi fått tacka nej till många intressanta samarbeten och förslag endast för att det inte hinns med. Tiden räcker aldrig riktigt till. Och det känns som att vi blir färre för varje termin.

Föreningen skulle i framtiden vilja anställa flera medarbetare, berättar

Anne Appelblad, för att få tid och kunna tillgodose behovet från samhället. Ett annan utmaning som hon lyfter är att kvarteret Ödlan ska rivs och litteraturhuset måste vara ute från sina lokaler i maj 2023.

– I skrivande stund har vi inget konkret alternativ. Vi har inte möjlighet att betala marknadshyror och hoppas på en bra och inte för dyr lösning. Så den största utmaningen är lokal (helst vill vi ha ett slott eller herrgård med vinkällare etcetera).

Hon tycker att Jönköpings kulturliv i

JöLi är viktigt för kulturlivet i Jönköping på så sätt att vi fyller ett tomrum, lyfter skrivandet som konstform samt eftersträvar att vara en plats där skrivande personer möts och finner nätverk.

Anne Appelblad - verksamhetsledare för Jönköpings litteraturhus

jämförelse med städer i samma storlek är ganska bristfälligt, men konstaterar att det finns många kämpade kulturföreningar och kulturarbetare.

– JöLi är viktigt för kulturlivet i Jönköping på så sätt att vi fyller ett tomrum, lyfter skrivandet som konstform samt eftersträvar att vara en plats där skrivande personer möts och finner nätverk.

Hon exemplifierar med det projekt som hon tycker är mest fascinerande.

– Skrivarhusen är ett projekt där det går att rocka loss ordentligt gällande intressanta möten, workshops och för-

fattarskap. Hatten av för Statens kulturråd som bidragit med medel till detta fantastiska projekt. Festivalen är unik då den, förutom författarframträdanden, också är en festival för skrivande.

Anne Appelblad berättar att Jönköpings litteraturhus har ett spännande projekt på planeringsstadiet, men att hon inte vill gå ut med information om det ännu.

– Men jag lovar att det blir ett brännande och intressant projekt. Om vi nu får loss medel, vill säga.

Under ett år var Gunnar Källström

verksamhetsledare för litteraturhuset. Han menar att det är det bästa jobb han har haft och att det roliga är att möta människor som har en innerlig dröm att berätta.

– Jönköpings litteraturhus är ett inspirationens fäste där meningsfulla texter får liv och skrivande personer kan få ro och återkoppling. Kanske är ändå det allra bästa att huset får vara en väg in i litteraturen för många som aldrig tänkt på skrivande och läsande som en del av sitt liv?

Han menar att huset förhoppningsvis utvecklas på så sätt att det blir ett

levande hus i centrum av Jönköping där lokala förlag, författare, läsare och skrivare har en naturlig mötesplats.

– Huset bör också ha tentakler ut i världen med en bred kommunikation med andra litteraturscener i Norden och världen.

De främsta utmaningarna handlar om att etablera huset på en ny plats i en ny lokal, i ett nytt samhällspolitiskt klimat.

Under sitt år i litteraturhuset har Gunnar Källström gjort olika typer av försök att etablera det i Jönköping, både genom att uppvakta politiker och tjänstemän på kommunen och genom att arrangerat ett stort antal evenemang. Bland annat har han första måndagen i varje månad genomfört Klubb Mikrokosmos, som är tänkt att utvecklas till en litterär salong dit människor kommer för att umgås och diskutera litteratur. Det roligaste under året, menar han ändå var samvaron i huset:

– Alla praktikanter och medarbetare i antikvariatet, Skrivarhusen, Klubb MK, Berättarhelgen.

Avslutningsvis konstaterar Gunnar Källström att Jönköpings litteraturhus är viktigt för stadens kulturliv:

– JöLi är den pendang som biblioteken måste ha; den skrivande, pågående sidan som håller litteraturen som konstform vid liv.

Klubb Mikrokosmos

- Konst och flykt med Ingeli Aalto och Beatriz Quevedo de Hansen

Under ett känslösamt Klubb Mikrokosmos den 2 maj berättade Ingeli Aalto om sin mamma Li Kiokos konst och poesi och Beatriz Quevedo de Hansen om boken *Flyktens alla rum* där hon behandlar sin flykt från Argentina

Ingeli Aalto var först upp på scenen, som för kvällen hade prytt med två av hennes mamma Li Kiokos målningar. Den ena (i bakgrunden på bilden s. 11) med ett insprängd fotografi av poeten Dan Andersson och den andra med en geometrisk figur.

En stor del av sitt liv har Ingeli Aalto dedikerat åt att sprida sin mors konstnärliga arv. Li Kioko var en konstnär som hade ett kontaktnät över hela världen och Ingeli Aalto beskriver henne som en öppen och djupt engagerad människa. Hon började som poet i sitt hemland Brasilien och förutom sina konstverk efterlämnade hon tre diktsamlingar på portugisiska. Dottern fastnade speciellt för dikter på temat Maria, som hon direkt kunde ta till sig som om de var riktade speciellt till henne. Dessa har hon översatt till svenska i diktsamlingen *Dimensionen av Maria* (Almlöfs förlag), där även ursprungsdikterna och Li Kiokos konstverk finns publicerade.

– Språket är mycket bildrikt, och jag får en helt annan känsla när jag tänker på portugisiska, där finns en djup ömhet som jag försökt fånga, berättar hon.

Som en följd av sitt yrke som journalist har Ingeli Aalto alltid haft språket som sitt verktyg, men varit mer intresserad av att lyfta fram andras verk än sina egna.

– För mig blev förvaltandet av Lis konstnärliga arv som ett kall, som jag försöker föra vidare och omvandla i nya projekt och samarbeten.

Beatriz Quevedo de Hansen föddes i Argentina och växte upp i provinsen San Juan vid Andernas fot. Hon menar att mycket har skrivits om den fasa som utspelade sig i Chile men nästan ingenting om det förtryck som rådde i Argentina vid samma tid.

1977 lyckades hon ta sig till Sverige som politisk flykting, en beteckning hon fortfarande har.

Hon skrev redan från början och har vid sidan av krönikor i GP-Nära och bidrag till olika antologier givit ut tre böcker. 1999 gav hon ut dikter i antologin *Tid att minnas*. Tio år senare gav hon ut *Skärvor* på Fri Press. *Flyktens alla rum* är likaledes utgiven av Fri Press. Den utspelar sig främst mellan 1972 och 1977 och handlar om varför Beatriz Quevedo de Hansen flydde från

Argentina.

– Mellan 1976 och 1983 dödades runt 30 000 människor i Argentina och även jag hade kunnat bli ett offer, berättar hon.

I stora delar är boken ett sorgearbete eftersom hennes man dödades innan flykten. Just då ignorerade polismyndigheten mordet trots att liket fotograferades. Beatriz Quevedo de Hansen kunde inte begrava sin man i rädsla för represalier. Först 2014 dömdes förövaren för mordet.

Hon skriver sina böcker på svenska eftersom det är för känslomässigt nära att skriva på spanska. Trots att det är kämpigt att återuppleva minnena från hemlandet är det nödvändigt för Beatriz Quevedo de Hansen att skriva.

I boken använder författaren sitt eget och sina släktingars namn, något hon var osäker på om hon ville fram till den stund hon skickade boken till tryck. Nu tänker hon att det får gå som det vill, och hon är stärkt i beslutet genom att en bok som behandlar hennes mans död kommit ut i hemlandet.

– Allt sitter så djupt men nu kan jag skriva och släppa en del av minnena.

Under hösten 2022 har Gunnar Källström och Mats Westling framträtt på Klubb Mikrokosmos.

Coming to Light

Ukrainian Music Writing

In the summer of 2022 Olena Pohonchenkova, a Ukrainian music writer, came to Jönköping to live in residency and work in Jönköping literary house. In the column, she ponders why writing about the music of Ukraine matters today.

Although the Russian-Ukrainian war feels like the last totalitarian grasp of the 20th century on our reality, when it comes to European culture east of Germany, we still deal with the totality of the cultural landscape. Even more visible European countries, such as Poland or Hungary, inevitably get trapped in the undivided western optics as post-communist, post-Eastern Bloc, post-totalitarian societies that somehow form one cultural entity.

The problem became obvious once again with the 2022 Nobel Prize for Peace shared between Ukrainian, Russian and Belarusian human rights activists & organizations. I'm not saying any of the laureates don't deserve it, I'm only saying that even the Nobel Prize committee is unable to abandon the totality optics and, instead of focusing on one country, is pointing at the 'problematic region,' where inner borders get blurry and mixed up in an unfortunate blind spot.

When it comes to writing on the topic of culture in a country like Ukraine, one finds themselves in a space co-

vered with colonial blind spots, not just from the outside but also from within. A look past them uncovers the canvas our cultural narrative is built upon: a weird mix of Soviet amnesia and (often misread) western theory that pulls our thinking in two different directions, risking tearing it apart. When Voltaire needed to take a sober look at 18th-century France, he sent there an alien from Micromégas. With modern-day Ukraine, he wouldn't have to do that – it is lost somewhere in the totality of the post-Soviet space of grey apartment buildings, occasionally punctuated by a communist-era memorial.

A problem so big in scope, the obscurity of the European East absorbs cultural agents within it and requires more than one thinker and much more than one actor to be solved. However, Ukrainian communal action which has already proved effective in this war can work just as well in the realm of culture. My part in it concerns Ukrainian independent music and the narratives it creates and is created upon.

Music is something that challenges

the limits of our thinking and can be a useful tool for setting it free. Although the way we talk about it and the way we perceive it in Ukraine is still hugely held back by colonial concepts, either Soviet or neoliberal ones. A few examples: many musicians use decorative elements of Ukrainian folk music to provide 'authenticity' to their sound – roots of this tendency can be traced back to post-Great Purge times when Ukrainian culture was reduced to 'safe' folk art. Another problem is specific genre clichés (especially strong in rock and synth music) that many countries in the region have shared since the Soviet era, which let Russian imperial practices take hold. Posing these and many other problems and investigating local musical communities makes us rethink how we listen to music, how we find and preserve it, how we write about it and how it lingers in our memory.

**Text och bild
Olena Pohonchenkova**

Olena Pohonchenkova

Tidernas förälskelse

Förälskelse från Petrarca till Håkan Hellström med Stefan Sandberg, Tomas von Brömssen och Göran Berg

Söndagen den 16 oktober besökte Stefan Sandberg, Tomas von Brömssen och Göran Berg Jönköpings litteraturhus och framförde *Tidernas förälskelse*, en föreställning om förälskelsens kraft från Petrarca till Håkan Hellström

Ett 40-tal människor trotsade åskan och kom till Jönköpings litteraturhus under söndagens eftermiddag för att se Tomas von Brömssen tillsammans med gitarristerna Stefan Sandberg och Göran Berg framföra *Tidernas förälskelse*. Några minuter innan musiken började blev himlen blå och solen drev bort allt mörker. Detsamma skedde på scenen.

Hastigt rörde sig Tomas von Brömssen, som givetvis var huvudpersonen på scenen, mellan Petrarcas 1300-tals-sonetter om förälskelse till nutidens Håkan Hellström. Lyrik som förvånande nog går i och spelar mot varandra.

Tomas von Brömssen valde ut ”För sent för edelweiss” från Hellströms fabur och fick texten att gripa tag i besökarna på samma sätt som Petrarcas sonetter gjort bara ögonblick tidigare. Mycket tack vare det utpräglade professionella gitarrspelet.

Teveprogrammet som Tomas von Brömssen framför allt förknippas med

är *Albert och Herbert* ”från någon gång i slutet av 1800-talet”, som han uttryckte det. Mellan ett par av sångerna berättade von Brömssen anekdotiskt om hur inspelningarna gick till, både om när han fick Sten-Åke Cederhöks dödsbud och om sitt roligaste minne av inspelningarna. Teamet spelade först två föreställningar inför kameran och en publik, sedan klipptes de två showerna samman till ett avsnitt i serien. Av de närvarande hade nästan samtliga sett serien, till och med en liten sexårig kille längst fram.

Föreställningen fortsatte genom att Tomas von Brömssen berättade om det osannolika att Lars Forsell skrivit en text till honom att framföra, vilket han också gjorde.

Ytterligare ödmjuka och vackra vandringar i musik och lyrik avslutade kvällen. Det är lätt att falla i tidernas förälskelse tillsammans med Tomas von Brömssen.

Stefan Sandberg

Tomas von Brömssen

Göran Berg

Sokol Demaku

Som friskt vatten ständigt i rörelse

Lördagen den 1 oktober var Sokol Demaku i Jönköpings litteraturhus för att läsa sin barnbok och göra en workshop i sagoberättande tillsammans med barn. Ingeli Aalto fick en pratstund med författaren.

Nu har boken *Albanien: ett urfolk i Europa*, släppts och intresset är stort – inte bara på hemmaplan i Borås, där Sokol Demaku är en välkänd kulturgestalt.

Till vardags arbetar han som lärare i grundskolan, men är framförallt känd och verksam som författare och översättare av albansk och slavisk litteratur.

Albanien presenteras som en handbok om det albanska folket på Balkan, där många albaner bor, framförallt i Kosovo men även Nordmakedonien, Montenegro och Serbien.

Många lever i diaspora även i Nordamerika och Västeuropa. I Sverige bor cirka 62 000 albaner – så det finns ett intresse för att översätta boken till albanska också.

Boken handlar om albansk historia, tradition, kultur och mat. Den är skriven av flera medarbetare bosatta runt om i Sverige med Sokol som ansvarig utgivare.

År 2000 flydde han med sin familj från kriget i Kosovo, där han arbetade som journalist och lärare.

Kontaktnätet såväl i Sverige som utomlands är omfattande. Sokol ver-

kar som en brobyggare och ambassadör för att föra samman olika kulturer, föreningar och människor samt sprida kunskap om sitt hemlands och Balkans sammanvävda och komplexa historia.

I Borås är han ordförande i den albanska kulturföreningen Migjeni, uppkallad efter portalfiguren i den albanska moderna litteraturen. Föreningen är livaktig med regelbundna i Radio och TV Dituria, ("Kunskap" – som sänds via Öppna kanalen i Göteborg) samt tidskriften *Dituria* som når ut i hela landet.

Migjeni anordnar verksamheter som är öppna för alla nationaliteter, med bland annat utbildning i dans, film- och radioteknik. Alla åldrar finns representerade, från barnen till en av den äldsta medlemmarna i föreningen, 86-åriga Albanienkännaren Ullmar Qvick som lärde sig språket som 16-åring, och är till stor hjälp vid översättningar till svenska, berättar Sokol, däribland en bok skriven av den svenske teologen och historikern Johan Erik Thunmann (1746-1778). Det är en av de tidigaste vetenskapliga studierna om albanerna

som på den tiden var relativt okända i Europa.

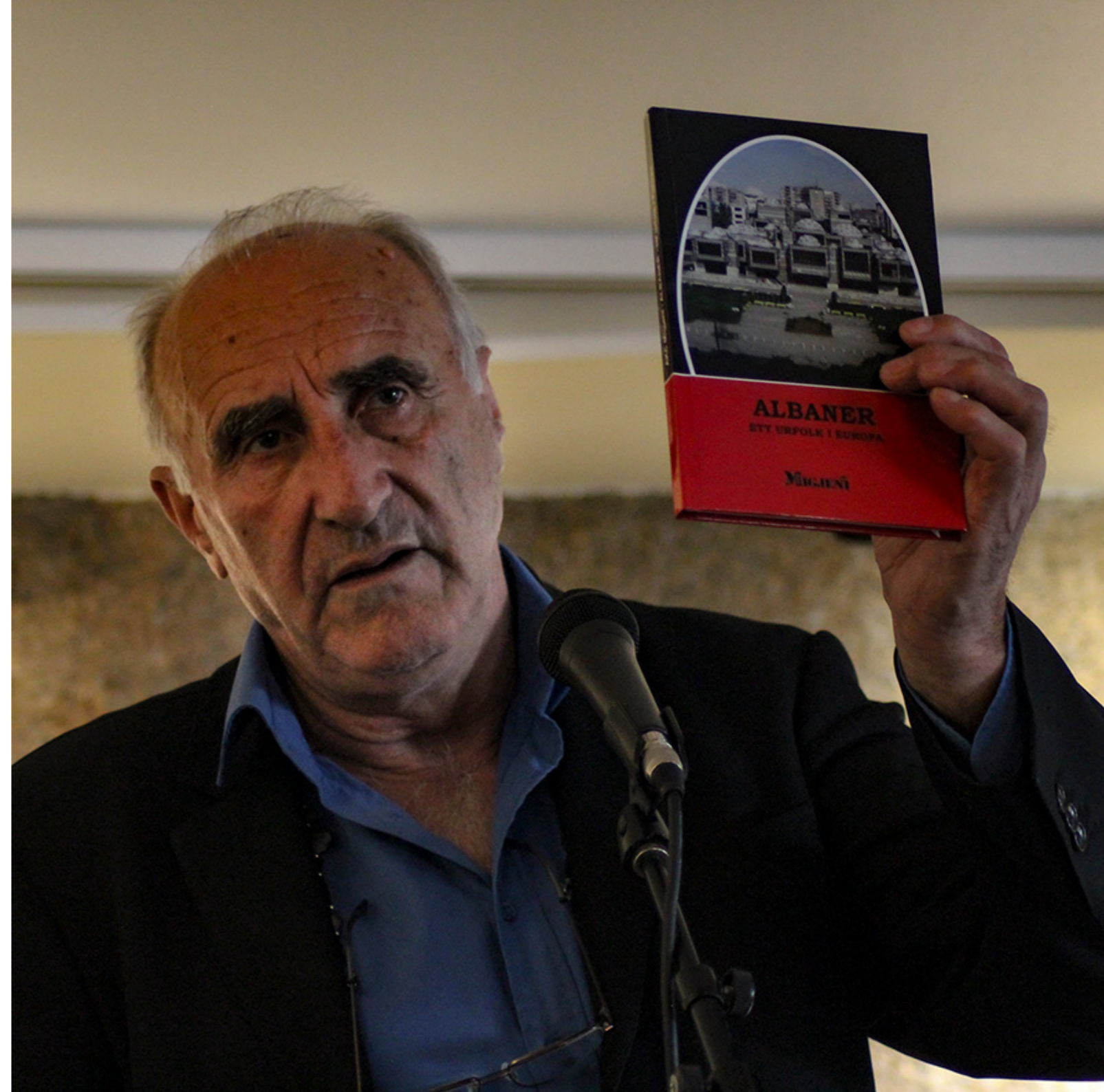
Genom sitt arbete vill Sokol förena albaner och svenskar och sprida kunskap om den albanska kulturen som med sina rötter i antiken bidrog till en stor del av den västerländska civilisationen, bland annat genom nedskriften av den första medeltida kanon i Europa som betraktade alla människor jämlika inför lagen, oavsett kön, klass eller makt.

Sokol har även arbetat som frilansjournalist vid Sveriges Radio och skriver berättelser och dikter för vuxna.

Man undrar hur han hinner med allt. Översättningarna av Jonas Hassen Khemiri och senast Sara Stridsbergs böcker, blev mycket uppskattade i Albanien, liksom Katarina Taikons barnböcker om Katitzi.

Albanien är idag ett av Europas fattigaste länder, hårt drabbat av korrup-tion, där det bor många romer under svåra förhållanden, helt rättslösa.

– Böckerna om Katitzi skildrar hur romernas situation var här i Sverige på den tiden när de skrevs. Både de alban-

ska och svenska barnen kan känna igen sig, och tycker om dem, berättar han.

– I samband med boksläppen visade vi även delar ur den svenska filmen om Katitzi.

Under helgerna är Sokol på resande fot i olika samarbetsprojekt. För några år sen reste han tillsammans med en grupp från Svenska kyrkan i Toarp till Vidin i Bulgarien, ett av Europas fattigaste områden varifrån många tiggare i Sverige kommer.

Församlingen ville veta mer om tiggarna som byggt ett läger i Toarp som de stöttade, och bestämde sig för att besöka deras hembyar. Det blev gripande och ömsesidigt givande möten som också finns dokumenterade på film, och ska visas i Borås i november.

– Vi startade ett insamlingsprojekt som fortfarande pågår och möjliggör att kyrkan kan hjälpa barn med läxhjälp.

– Under kommunismen var det förvisso fattigt, men analfabetismen var bara sex procent. Efter kommunismens fall och med marknadsekonomin ingång rasade skolsystemet samman. Analfabetismen har ökat avsevärt och den växande kriminaliteten är ett stort problem, berättar Sokol Demaku.

Varje år leder han en skolutbytesresa tillsammans med en klass där svenska barn får besöka en skola i Albanien och albanska barn kommer hit.

– Då får de uppleva hur det är att vara skolelev i respektive land. I Albanien saknas skolmateriel och ingen mat serveras på hela dagen. De albanska barnen förundras över hur bra vi har det här.

Majoriteten av albanerna är muslimer. Under kommunismen var religionen totalförbjuden, men idag råder det religionsfrihet i landet och kristna förföljs inte.

Ändå är han mycket tydlig när det gäller att verka och vara religiöst och politiskt obunden.

– På samma sätt som att religionen bör vara åtskild från övriga samhällslivet, bör inte politiken blanda sig i kulturen.

Sokol verkar som en brobyggare och ambassadör för att föra samman olika kulturer, föreningar och människor

Har dina översättningar eller böcker stött på patrull någonstans?

– Ja, faktiskt fick översättningen av Khemiris bok *Allt jag inte minns* skrivas om, och det gällde då hans rättframma sexskildringar. Där måste ordvalen förfinas och inte direktöversättas som jag gjort, skrattar han.

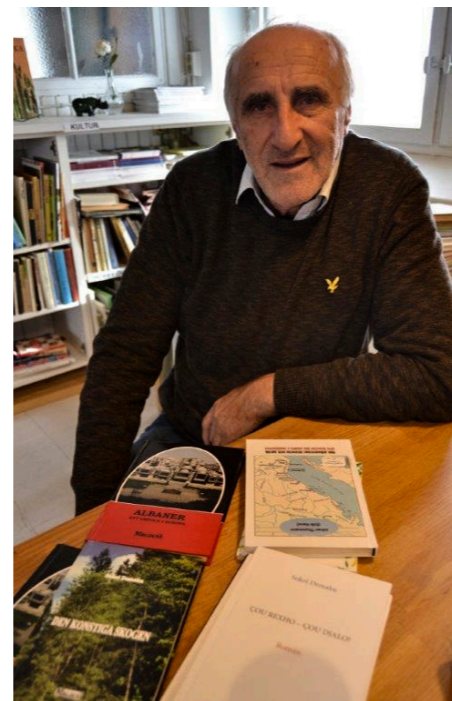
Nu arbetar han bland annat på dramaöversättningen av Sara Stridsbergs *Beckomberga*, som planeras sättas upp i Tirana.

Han är den typen av person som ständigt tycks vara i rörelse med något på gång. Han jämför det med rinnande vatten som är friskt och rent, men stilstående smutsigt.

I november bär det av till Litteraturfestivalen i Skopje i Nordmakedonien. Då åker han tillsammans med två svenska författare från Umeå (Britta

Stenberg och Anna Degerman) samt tre albanska författare från Borås (Bah-tir Latifi, Anxhela Ziso, Rizah Shequiri)

Mötet med Sokol etsar sig fast. Jag kommer att tänka på Moder Teresa, den albanska nunnan som blev världskänd för sitt målmedvetna arbete för de fattigaste. De har samma starka drivkraft och utstrålning, slår det mig.

Text och ovanstående foto:
Ingeli Aalto

Pilsnerpoesi

Tillsammans med föreningarna Kultivera i Tranås, Write4Word i Carmarthen och Tabergsådalens kulturhus arrangerar Jönköpings litteraturhus en gång i månaden evenemanget Pilsnerpoesi, där du kan läsa inför en värld av poeter.

Redan innan pandemins början hade Kultivera börjat experimentera med en scen där människor som ingick i deras nätverk kunde träffas. I och med pandemin kunde föreningen utveckla scenen ytterligare genom att inte bara använda sitt eget nätverk utan också involvera människor som i vanliga fall inte hade möjlighet att lämna sina hem.

En gång i månaden arrangeras tre traditionella scener, en i Jönköpings litteraturhus, en i Wales huvudstad Carmarthen och en i Tranås. Dit kan den som vill gå för att läsa sin poesi. För de som vill finns också chansen att sitta hemma i en trygg miljö och läsa eller bara ta del av poesin. Via Zoom sänds läsningarna mellan de olika scenerna och sofforna, vilket har inneburit att flera av de professionella som varit i Kultiveras residens tillsammans med de amatörer som vill delta har kunnat återknyta kontakten med varandra.

Återstående Pilsnerpoesi under hösten genomförs 11/11, 14/11 och 12/12.

Colm Ó Ciarnáin från Tranås

Erik Nordström från Jönköping

Mel Perry från Wales

Skrivarhubben

Mellan den 11 och 12 november är det Skrivarhusen i Jönköpings litteraturhus, då några av Sveriges bästa författare kommer och pratar skrivande.

Tillsammans med Jönköping University lanserar Jönköpings litteraturhus litteraturpriset **Framtidens lärande**.

Den 10 och 11 november kommer JU att ha två utvecklingsdagar för lärare under rubriken ”Föreställningar om framtidens lärande”.

Den 11 november mellan 9:00 och 16:00 finns möjligheten för alla att vara med i en workshop i kollaborativt skrivande på JU. Begreppet kollaborativt skrivande var centralt också under den första Skrivarhusen.

Deltagarna i workshopen delas in i grupper och varje grupp får en mentor. Temat under skrivsessionen är framtidens lärande.

Efter workshopen har deltagarna fram till den 25 november att skriva färdigt sina texter innan de går till en jury. De som nomineras vidare har chansen att ytterligare finslipa sina texter innan de går till tryck.

De texter som blir nominerade kommer att publiceras i en utgåva från Jönköping Universitys publikationsserie. En vinnare utses och får utöver litteraturpriset Framtidens lärande också 2 000 kronor.

JURY

Oscar Källner

Åsa Storck

Amale Hanna Dawod

Athena Farrokzhad inleder framträdandena i Jönköpings litteraturhus fredagen den 11 november klockan **14:00**.

Poeten har sedan sin debut 2013 med *Vitsvit* varit en av Sveriges absolut mest framträdande och uppskattade poeter.

Hennes böcker är översatta till 15 språk. Inte minst är samarbetet med den rumänska poeten Svetlana Carstean fascinerande då de brevväxlade och översatte varandras poesi utan att kunna den andra poetens språk. Samarbetet utmynnade i boken *Trado* 2016 som rönt stor internationell uppmärksamhet. Hon har översatt poeter som Adrienne Rich, Audre Lorde, Juliana Spahr och Natalie Diaz till svenska.

Athena Farrokzhad arbetar sedan flera år på Biskops-Arnös författarskola och har ett stort engagemang för att lära unga gestaltandets konst, därför var hon med och tog fram en antologi med dikter som var särskilt riktad mot unga och blivande poeter.

I rörelse heter hennes tredje diktbok som kom 2019. Tematiken kommer från framväxten av en fascism, ett liv i förorten och sorgen över den politiska ordningen.

2022 kom *Åsnans år* ut, en poesibok där åsnan står som symboliskt centrum och som driver mellan humor och svärta.

Athena Farrokzhad.
Foto: Märta Thisner

Tess Rikardsson intar scenen **14:45**.

Hon är Jönköpingsbo från Östersund som hela sitt liv arbetat med Poetry Slam och 2022 blev nordisk mästare. I Sveriges Radio menar hon att hennes styrkor som scenpoet är att ”Jag tror jag är bra på att förtydliga mina dikter både med kroppsspråk men också hur jag använder min röst”.

Hennes diktning rör sig i en värld där tillhörighet är centralt, inte minst konsttillhörighet. Genom en komplex mix av känslor illustreras ofta i hennes framträdanden hur förgörande en oförstående omvärld kan vara för en skör människa som håller på att upptäcka vem hen är.

Utöver att vara scenpoet är Tess Rikardsson också journalist och novellförfattare. Till exempel har hon varit med i *Stora dockantologin*, där hon skrev novellen ”Sitt still och le” om två systers i en dysfunktionell familj som blir allt stelare och tystare. Hon har också varit med i ljudnovellantologin *Time to Tell* med en skräcknovell om en kvinna som vaknar upp i ett vitt rum. Det sista hon minns var att hon var på båtutturen med sin dotter.

Sedan 2016 har hon tävlat och uppträtt med sin poesi på olika typer av evenemang.

Under Skrivarhusen bjuder hon på utlämnande dikter om bland annat identitet, oförmågan att hantera ilska och om att vara tyst på utsidan, men ha miljoner tankar på insidan.

Tess Rikardsson

Pilsnerpoesi/Öppen mick avslutar dages poetiska övningar. **15:30** är det fritt fram för de som inspirerats och vill gripa micken och framför sina dikter från scenen.

Jönköpings litteraturhus nya hybridscen sänds via Zoom till Tranås och Carmarthen i Wales, där andra poeter också framträder inför den samlade publiken på litteraturhuset. Runt om i världen sitter professionella och amatörer framför sina datorer och deltar på det sättet, antingen genom att bara titta eller genom att delta.

Projektet utvecklades i Tranås och var till en början ett sätt att binda ihop föreningen Kultiveras världsomspännande nätverk under pandemiåren. Kulturutövare som bött tillsammans i residens kunde ironiskt nog först under pandemin återses, men i digital form.

Syftet med hybridscenen var från början att människor som inte hade det lätt att ta sig till, exempelvis en pub för att framträda, ändå skulle kunna vara med. På det sättet blev det en inkluderande scen dit alla, oavsett rörlighet kunde delta.

Så har scenen också fungerat i praktiken. I stället för att åka in till Carmarthen där den fysiska scenen är placerad på en bar kan människor på Wales landsbygd stanna i sina hem och därifrån sända sin poesi till stora delar av världen.

Scenen är inte bara något som är engläget för Sverige och Wales. Under de två år som den varit verksam har poeter från alla kontinenter deltagit.

Lördagen den 12 november inleds med en **workshop 15:00** med Peter Nyberg som är kursansvarig för kurserna i **kreativt skrivande - litterär gestaltning** på Jönköping University och hans två studenter Leif Engström och Annalena Sund Aillet.

De berättar om hur det är att gå en kurs i skrivande och om vad de lärt sig under den tid som kursen varat.

Tillsammans med publiken gör både studenterna och läraren praktiska skrivövningar. De samtalar om vikten av läsning i samband med att utveckla sin kreativa förmåga och resonerar om vikten av att finna tid till skrivande och kreativitet i vardagen.

Peter Nyberg har publicerat fyra diktböcker, varav den senaste heter *Ett innerligt sätt att förintas* och är en split med Camilla Mollung. Han skriver tillsammans med tre före detta gymnasiekollegor artiklar om författare som levt och skrivit runt sjön Sommen i verket *Författare i Sommenbygd I-III*.

Annalena Sund Aillet kommer från Österbotten i Finland. Hon har publicerat ett antal noveller i tidskrifter och i samband med tävlingar. I sitt skrivande arbetar hon med existentiella frågor, utanförskap och relationer, men också gränsen mellan fakta och fiktion.

Leif Engström är i grunden musiker. Han arbetar i sitt skrivande och tänkande framför allt med frågor om vad det är att vara och hur detta vara skulle kunna uttryckas i prosa och poesi.

Peter Nyberg Foto: Camilla Mollung

Annalena Sund Aillet. Foto: Privat

Leif Engström. Foto: Privat

16:15 kommer **Maria Bom** och berättar om **skrivande som terapi** under rubriken ”Skriva sig fri: Biblioterapi i praktiken”, vilket också hennes bok heter.

Maria Bom är utöver författare till fyra barnböcker och en roman för vuxna bibliotekarie, sjuksköterska och har utbildats i biblioterapi på Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Inte minst är hennes erfarenhet från en stor mängd olika skrivargrupper centralt i hennes verksamhet och i skrivandet av den senaste boken.

I sin bok om biblioterapi berättar Maria Bom om hur skrivandet kan användas hälsofrämjande och rent psyko-terapeutiskt. Hon beskriver hur en skrivargrupp i dessa syften kan konstrueras och utvecklas. Men hon lutar sig också mot forskning och ger en omfattande bakgrund till den skrivande biblioterapien.

Kvällsprogrammet moderator heter Björn Kohlström. Han fick 2021 Sveriges författarförbunds kritikerpris för sin mångfacetterade och breda kritiska gärning, såväl i bloggen Bernur, Jönköpings-Posten och andra tidningar. Björn Kohlström har suttit i juryn både för Augustpriset och Borås tidnings debutantpris.

Han har som författare publicerat den första svenska biografien över Virginia Woolf. I boken behandlar han utifrån sin passionerade och noggranna läsning av författaren Woolf tio romaner, essäerna *Ett eget rum* och *Tre guineas* samt författarens medverkan i den legendariska Bloomsburygruppen.

Maria Bom. Foto: Privat

Björn Kohlström. Foto: Jore Dirgelaite

Den första gästen på kvällsscenen är **Lena Andersson**. **19:00** berättar hon om sin roman *Koryfeerna: en konspirationsroman*.

Boken handlar om mordet på ett lands högste statsman som skjuts på öppen gata. Mordet blir inte löst utan lever kvar som ett sår för nationen. Journalisten Roger Lilja får i uppdrag att skriva om händelsen och tar kontakt med en jurist och en statsman som säger sig känna till det verkliga förloppet; några månader innan dådet har en internationell maktelit träffats i Frankrike, däribland den skjutne.

Lena Andersson har länge varit känd för sina krönikor som ofta är radikala och inte sällan ironiska. Det filosofiska tillvägagångssättet för hennes krönikeskrivande är att dra företeelser till sin ultimata spets.

Det är en metod som delvis lever kvar i hennes tidiga författarskap, men som i de mer realistiska böckerna har fått ge vika. Det breda genombrottet kom med romanen *Egenmäktigt förfarande; en roman om kärlek* 2013. Boken vann Augustpriset och behandlar moraliska gränser i en sexuell maktrelation. Uppföljaren *Utan personligt ansvar* året efter etablerade Lena Anderssons verk som en av Sveriges stora författarskap.

Efter genombrottet har ytterligare romaner utkommit och uppskattats av en trogen läsekrets, till exempel *Sveas son: en berättelse om folkhemmet* 2018 och *Dottern; en berättelse om folkhemmets upplösning* 2020.

Sammantaget har Lena Andersson givit ut 20 böcker, alla med skilda motiv men med samma skärpa.

Lena Andersson. Foto: Henric Lindsten

19:30 kliver **Carina Rydberg** upp på scenen och berättar om *Vitt slödder*, hennes första bok på 13 år. Framför allt är hon känd för skandalsuccén *Den högsta kasten* vilken jämförts med August Strindbergs *Svarta fanor*.

Carina Rydberg föddes 1962 i Stockholm, där hon växte upp i förorterna Rågsved och Vårberg. Numera är hon bosatt i staden där hon ofta sitter på caféer och skriver. Efter att ha studerat ett par år vid universitetet (filmvetenskap, psykologi och svenska) debuterade hon 1987 med *Kallare än Kargil* och har sedan dess givit ut flera romaner. Genombrottet kom med *Osalig ande* och numera har hon en trogen läsekrets.

Flera resor, bland annat till USA, Kina och Indien, och ett filmintresse har satt prägel på hennes författarskap. Hon har också skrivit manus till *Svart Lucia*, en psykologisk thriller som hade premiär på biograferna 1992.

Hon är en styv berättare och hennes romaner är dramatiska och visuella. Händelser och skeenden är starkt laddade, ibland våldsamma, och öppnar sig mot psykologiska bråddjup. Hennes stil är hårdkokt och vad man brukar kalla manlig. Hon undviker förklaringar och utsmyckningar och överlåter mycket åt läsarens egen fantasi.

Med *Vitt slödder* återkommer hon till den självbiografiska formen. Boken skildrar på ett brutalt ärligt sätt en barndom och en uppväxt, men också händelser från senare år. Det är en bok om familj och klass, om rasism och om en katastrof så stor att den förändrar allt.

Carina Rydberg. Foto: Thron Ullberg

20:00 kommer **Lina Wolff** upp på scenen för att berätta om sin hyllade *Djävulsgreppet*.

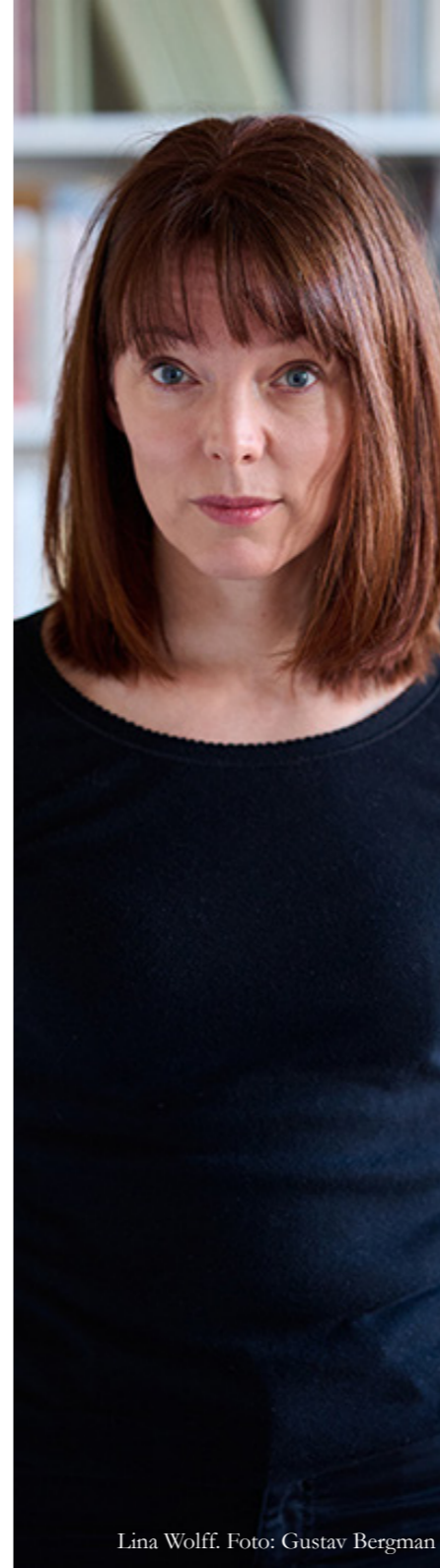
Lina Wolff, född 1973, bor i Lund och har tidigare varit bosatt i Italien och Spanien där hon jobbat som tolk och handelsagent.

Hon debuterade 2009 med novellsamlingen *Många människor dör som du*. Hennes tredje bok, *De polyglotta älskarna* (2016) hyllades av en enig kritikerkår och belönades med bland annat Svenska Dagbladets litteraturpris och Augustipriset för bästa skönlitterära bok.

2020 tilldelades Lina Wolff Aftonbladets litteraturpris 2019 med motiveringen: ”Lina Wolff liknar ingen annan i den svenska samtidslitteraturen: hon väjer varken för begärets eller inbillningens kraft. Med den mörka och skruvade tredje romanen *Köttets tid* både befäster och förstärker hon sin egenart. Något så komplicerat som en roman om köttet och själen förmår samtidigt vara oavslutligt underhållande. Lina Wolff är vild, absurd, brutal och rolig”

Med motiveringen ”Lina Wolff ger den svenska romankonsten en uppiggande dos spansk kryddning där Almodóvars filmvärld och den magiska realismen möter svensk vardag och samtidsrealism på ett både lekfullt och underfundigt vis. Hennes prosa är fräck, rolig och hisnande suggestiv” tilldelades Lina Wolff även 2020 års Aniarpris för sitt författarskap.

2021 mottog Lina Wolff Samfundet De Nios Vinterpris.

Lina Wolff. Foto: Gustav Bergman

Kvällen och Skrivarhusen avslutas **20:30** när **Patrik Svensson** kommer upp på scenen och berättar om *Den lodande människan*, uppföljaren till *Ålevangeliet*.

Patrik Svensson är född 1972 och bosatt i Malmö, där han arbetat som kulturjournalist på Sydsvenska Dagbladet och Helsingborgs Dagblad.

Hans debutbok *Ålevangeliet* har översatts till 33 språk och hyllats av såväl svensk som internationell press. Den är en essä om ålen, både som art och kulturhistorisk företeelse, men också en personlig berättelse om fadern.

2019 tilldelades *Ålevangeliet* Augustipriset i facklitteratur. I USA har boken blivit utvald av Publishers Weekly till en av 2020 års bästa böcker samt nominerats till Good Reads Choice Awards 2020 och Carnegie Medal of Excellence 2021.

I sin andra bok stannar Patrik Svensson kvar i vattnet. Essäsamlingen *Den lodande människan* handlar om havets lockelser, om den där uråldriga drivkraften som i alla tider fått människor att söka sig ut på öppet hav. Det är en bok, kort sagt, om nyfikenheten och människors rovdrift i det att de undersökt havet. I bokens essäer återges berättelserna från mindre kända gestalter. En bagare får samla fossiler åt den större vetenskapsmannen och en besättningsman på ett valfångstfartyg får föra ordet i en annan av berättelserna. Originellt nog handlar en av essäerna också om tillvarons rytmik och cykler.

Som synes finns en förundran över hur tillvaron är konstituerad som griper in i allt som Patrik Svensson skriver.

Patrik Svensson. Foto: Emil Malmberg

VINTER 2022

I JÖNKÖPINGS LITTERATURHUS

KALENDER

Klubb Mikrokosmos

4 november, 18:00
Jörgen Gustafsson

Skrivarhubben

11-12 november
Med bland andra Lena Andersson,
Athena Farrokzhad, Carina Rydberg,
Patrik Svensson och Lina Wolff.

Pilsnerpoesi

– Jönköping Tranås Carmarthen
14 november, 19:00

Klubb Mikrokosmos

2 december, 18:00
Erik Nordström
Ukrainska journalisten Olena Pohon-
chenkova

Pilsnerpoesi

– Jönköping Tranås Carmarthen
12 december, 19:00
Gäst: Tess Rikardsson, nordisk mästare
i Poetry Slam.

VERKSAMHETER

Plats för skrivprojekt

Om du vill ha ett kontor för ett längre skrivprojekt är du välkommen att söka till Jönköpings litteraturhus. Skicka en kortfattad projektbeskrivning till: info@jonkopingslitteraturhus.se

Antikvariat UNO

Om du vill botanisera bland böcker, träffa andra skrivande eller bara filosofera över en kaffe i en trevlig miljö kan du komma till Antikvariat UNO: Måndag-torsdag 9:30-16:00

Volontär?

Om du vill hjälpa Jönköpings litteraturhus i vårt arbete med att sprida litteraturen är du välkommen att arbeta som volontär hos oss. Anmäl dig via hemsidan. Du får ett fritt medlemskap, kaffe och fin gemenskap.

Klubb Mikrokosmos

Är litteraturhusets litterära salong som genomförs första fredagen i varje månad. Varje gång finns möjlighet att själv gå upp på scenen, men också en inbjuden gäst med anknytning till Jönköping som underhåller.

